

I. DISPOSICIONS GENERALS

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

10473 *Reial decret 1190/2012, de 3 d'agost, pel qual es modifiquen el Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'educació primària, i el Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació secundària obligatòria.*

Segons l'article 18 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, en un dels cursos del tercer cicle de l'etapa d'educació primària s'hi ha d'afegir com a àrea de l'educació per a la ciutadania i els drets humans. L'article 24 d'aquesta Llei assenyala que en un dels tres primers cursos de l'educació secundària obligatòria tots els alumnes han de cursar la matèria d'educació per a la ciutadania i els drets humans. Per la seva part, l'article 25 estableix l'educació èticocívica com a matèria obligatòria.

La tasca d'educar en democràcia s'ha de fer d'una manera compartida i no excloent entre la família, les institucions públiques, els centres educatius i la mateixa societat. L'Estat té l'obligació d'assegurar que els ciutadans coneguin la Constitució, el funcionament de les institucions públiques i tot el que fa referència als drets i les llibertats que caracteritzen el nostre Estat democràtic.

Una vegada assegurada la formació en els valors i principis fixats en la nostra Constitució i en la Declaració universal dels drets humans, que es desplega al seu torn en els pactes internacionals de drets civils i polítics, en el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals de Nacions Unides, en la Convenció europea de drets humans i llibertats fonamentals i en la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea, correspon als ciutadans mateixos en l'exercici de la seva llibertat, a les seves famílies quan siguin menors, als centres docents en l'exercici de l'autonomia prevista per la Llei i als professors en l'exercici de la llibertat docent que el marc legal els confereix, precisar els valors, aspectes i procediments didàctics que considerin més convenients per a cada cas, tenint sempre present el dret fonamental de llibertat de consciència individual que la nostra normativa reconeix.

L'annex II del Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'educació primària, fixa els objectius de les diferents àrees d'educació primària, la seva contribució al desenvolupament de les competències bàsiques, així com els continguts i criteris d'avaluació de cada àrea en els diferents cicles.

Per la seva banda, l'annex II del Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació secundària obligatòria, fixa els objectius de les diferents matèries de l'educació secundària obligatòria, la seva contribució a l'adquisició de les competències bàsiques, així com els continguts i criteris d'avaluació de cada matèria en els diferents cursos.

Aquest Reial decret té el caràcter de norma bàsica i es dicta a l'empara de l'article 149.1.30a de la Constitució, que atribueix a l'Estat les competències per a la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació dels títols acadèmics i professionals i normes bàsiques per al desplegament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en aquesta matèria.

En la tramitació d'aquest Reial decret ha emès dictamen la Comissió Permanent del Consell Escolar de l'Estat, i s'ha consultat les comunitats autònomes en el si de la Conferència d'Educació. Així mateix, n'ha emès informe el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques.

En virtut d'això, a proposta del ministre d'Educació, Cultura i Esport, d'acord amb el Consell d'Estat i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 3 d'agost de 2012,

DISPOSO:

Article primer. *Modificació del Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'educació primària.*

L'annex II, Àrees d'educació primària, apartat «Educació per a la ciutadania i els drets humans», del Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre, queda redactat de la manera següent:

«Educació per a la ciutadania i els drets humans

Segons les recomanacions dels organismes internacionals com ara les Nacions Unides i el Consell d'Europa (Recomanació (2002)12 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa), així com de la mateixa Unió Europea, la incorporació d'aquesta àrea com a matèria independent en el currículum respon a la necessitat de fomentar la ciutadania responsable en una societat democràtica com a via per aconseguir la cohesió social i una identitat europea comuna.

En l'últim cicle de l'educació primària, moment en què s'introdueix l'àrea, els nens estan en condicions d'iniciar-se en la participació democràtica activa al centre docent i a la seva comunitat i d'abordar l'estudi explícit de la Constitució espanyola i dels drets humans i el seu caràcter universal. A aquesta edat també són capaços de reflexionar sobre la seva pertinença a una nació, a una regió, a un municipi i a un barri, a la vegada que formen part d'una societat global. Els plantejaments metodològics han de promoure, per tant, l'afany de saber, el coneixement de les normes jurídiques i dels reglaments de convivència dels centres escolars, el bon funcionament de les institucions polítiques constitucionals, la necessitat de l'ètica en la direcció dels assumptes públics i l'esperit d'autosuperació i de millora de la societat.

Els continguts s'organitzen en tres blocs: el bloc 1, l'individu i les relacions interpersonals i socials, tracta de la llibertat de les persones, la seva autonomia, l'assumpció de responsabilitats, identitat i condició moral, així com dels hàbits personals i socials relacionats amb l'alimentació saludable i el foment de l'activitat física. Tot això basat en el reconeixement de la singularitat de qualsevol ésser humà i dels diferents caràcters i maneres de ser, així com la dignitat de totes les persones i de manera particular d'aquelles amb discapacitat.

El bloc 2, la vida en comunitat, tracta de la convivència, dels valors cívics en què es fonamenta la societat democràtica (respecte, tolerància, solidaritat, justícia, igualtat, ajuda mútua, cooperació). També es pretén que l'alumne compregui el valor de la vida humana, l'especificitat social i moral de l'ésser humà que impedeix el seu tractament com un mer objecte.

Finalment, el bloc 3, viure en societat, proposa el coneixement de les normes i els principis de convivència que estableix la Constitució, una informació sobre els serveis públics i béns comuns, així com les obligacions de les administracions públiques i dels ciutadans en el seu manteniment. Alguns dels serveis públics i dels béns comuns reben un tractament específic adequat a l'edat d'aquest alumnat, com és el cas dels serveis educatius i sanitaris, la protecció civil, la seguretat, la defensa i l'educació viària.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'educació per a la ciutadania contribueix a desenvolupar alguns aspectes destacats de diverses competències, però es relaciona directament amb la competència social i ciutadana. En relació amb aquesta competència, l'àrea afronta l'àmbit personal i públic que hi és implícit: propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. Així, l'àrea pretén el desenvolupament de nens com a persones dignes i íntegres, cosa que exigeix

reforçar l'autonomia, l'autoestima, l'afany de superació, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. També es contribueix a la competència i a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'àrea proposa la utilització sistemàtica del diàleg. Per a això, l'àrea inclou continguts específics relatius a la convivència, la participació, al coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, que han de permetre consolidar les habilitats socials i els hàbits cívics necessaris per a una societat democràtica.

Així mateix, l'àrea contribueix a l'adquisició del coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a la valoració de la conquesta dels drets humans i al rebuig dels conflictes entre els grups humans i davant les situacions d'injustícia. Són continguts específics de l'àrea els principis que conté la Declaració universal dels drets humans, la Convenció dels drets del nen i la Constitució espanyola, així com la seva aplicació per part de diverses institucions.

La identificació dels deures ciutadans i l'assumpció i exercici d'hàbits cívics adequats a la seva edat a l'entorn escolar i social ha de permetre que els futurs ciutadans s'iniciïn en la construcció de societats més cohesionades, lliures, pròsperes, equitatives i justes.

Al desenvolupament de la competència per aprendre a aprendre s'hi contribueix en la mesura que l'àrea proposa l'estímul de les habilitats socials, l'impuls del treball en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes, la presentació raonada del propi criteri i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió també afavoreixen els aprenentatges posteriors.

Des de l'àrea s'afavoreix la competència d'autonomia i iniciativa personal, en la mesura que es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'àrea entrena en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respectuosa a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències així com de les idees. El currículum atén, des de l'argumentació, la construcció d'un pensament propi i la presa de posició sobre problemes i possibles solucions. Amb això, s'enforteix l'autonomia de l'alumne per analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en si mateix i el respecte a les altres persones.

A la competència en comunicació lingüística s'hi contribueix a partir del coneixement i de l'ús de termes i conceptes propis de l'àrea. A més, l'ús sistemàtic del debat, procediment imprescindible en aquesta àrea, contribueix específicament a aquesta competència, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argumentació.

Objectius

L'educació per a la ciutadania i els drets humans en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Desenvolupar l'autoconeixement, l'afany de superació i l'autonomia personal.
2. Capacitar l'alumne perquè pugui actuar lliurement en les relacions socials amb actituds generoses i constructives.
3. Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència i aprendre a obrar d'acord amb aquestes.
4. Conèixer, assumir i valorar els principals drets i obligacions que deriven de la Declaració universal dels drets humans, de la Convenció sobre els drets del nen i de la Constitució espanyola.
5. Mostrar respecte pels costums i les formes de vida de persones i poblacions diferents a la pròpia, que siguin conformes amb la Constitució espanyola i les

declaracions internacionals de protecció dels drets humans, i reconèixer els seus valors enriquidors per a la convivència.

6. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de les administracions en la garantia dels drets i les llibertats fonamentals, així com dels serveis públics bàsics i l'obligació dels ciutadans de contribuir al seu manteniment i complir les seves obligacions cíviques.

7. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.

8. Conèixer i respectar les normes bàsiques que regulen la circulació, especialment les que tenen a veure amb la seguretat. Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la cura de l'entorn pròxim.

9. Descriure l'organització, la forma d'elecció i les principals funcions d'alguns òrgans de govern del municipi, de les comunitats autònomes, de l'Estat i de la Unió Europea. Identificar els deures més rellevants que hi estan associats.

10. Educar en salut integral, conèixer les habilitats i els valors necessaris per actuar positivament respecte a la salut.

Tercer cicle

Continguts

Bloc 1. L'individu i les relacions interpersonals i socials.

Autonomia, voluntat, autoestima i responsabilitat.

La dignitat humana. Drets humans i drets de la infància. Relacions entre drets i deures. La universalitat dels drets humans.

No-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

La igualtat de drets d'homes i dones en tots els àmbits i especialment en la família i en el món laboral i social, promovent la coresponsabilitat de dones i homes. Aprendre a compartir les tasques domèstiques i de cura de la família.

Reconeixement dels altres com a base de la convivència. L'amistat.

Hàbits de vida saludables relacionats principalment amb l'alimentació, l'activitat física i esportiva.

Bloc 2. La vida en comunitat.

Valors cívics en la societat democràtica.

La convivència en la família, el col·legi, el barri i la localitat.

El dret i el deure de participar. Les diferents vies de participació.

El pluralisme en la societat democràtica. Identificació de situacions de marginació, desigualtat, discriminació i injustícia social.

Importància de la iniciativa privada en la vida econòmica i social.

Bloc 3. Viure en societat.

La convivència social. Necessitat de les normes per convida. Els principis de convivència en la Constitució espanyola.

Drets i deures en la Constitució.

Serveis públics i béns comuns. La contribució dels ciutadans a través dels impostos.

Hàbits cívics: Els espais públics i el medi ambient. La protecció civil i la col·laboració ciutadana davant dels desastres. La seguretat integral del ciutadà.

Respecte a les normes de mobilitat viària. Identificació de causes i grups de risc en els accidents de trànsit (vianants, viatgers, ciclistes, etc.).

Criteris d'avaluació

1. Mostrar respecte per les diferències i per les característiques personals pròpies i dels altres, valorar les conseqüències de les pròpies accions i responsabilitzar-se'n.
2. Argumentar i defensar les opinions personals, escoltar i valorar críticament les opinions dels altres, mostrant una actitud de respecte.
3. Acceptar i practicar les normes de convivència. Participar en la presa de decisions del grup, utilitzant el diàleg per afavorir els acords, assumint tant les obligacions com les responsabilitats.
4. Conèixer la Constitució espanyola i la Declaració universal dels drets humans, així com els principals drets i obligacions cíviques que se'n desprenen.
5. Reconèixer i rebutjar situacions de discriminació, marginació i injustícia, i identificar els factors socials, econòmics, d'origen, de gènere o de qualsevol altre tipus que les provoquen.
6. Conèixer el paper que compleixen els serveis públics en la vida dels ciutadans i reconèixer l'obligació d'aquests de contribuir al seu manteniment a través dels impostos.
7. Mostrar actituds cíviques en aspectes relatius a la seguretat viària, a la protecció civil, a la defensa i a la seguretat integral dels ciutadans.
8. Reconèixer actituds que contribueixin a l'adquisició d'hàbits de vida saludables relacionats principalment amb l'alimentació, l'activitat física i esportiva.»

Article segon. *Modificació del Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació secundària obligatòria.*

L'annex II, Matèries d'educació secundària obligatòria, apartat «Educació per a la ciutadania», del Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre, queda redactat de la manera següent:

«Educació per a la ciutadania

La Unió Europea inclou com a objectiu dels sistemes educatius vetllar perquè es promogui realment, entre la comunitat escolar, l'aprenentatge dels valors democràtics i de la participació democràtica amb la finalitat de preparar les persones per a la ciutadania activa, en sintonia amb la Recomanació (2002)12 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa. D'altra banda, la Constitució espanyola, a l'article 1.1, es refereix als valors en què s'ha de sustentar la convivència social, que són: la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític i, a l'article 14, estableix la igualtat de tots davant la llei i rebutja qualsevol discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

El mandat constitucional i aquestes recomanacions són els eixos que vertebraven el currículum d'aquestes matèries, amb l'objectiu fonamental de formar ciutadans lliures i responsables.

L'acció educativa ha de permetre als joves assumir d'una manera crítica, reflexiva i progressiva l'exercici de la llibertat, dels seus drets i dels seus deures individuals i socials en un clima de respecte per altres persones i altres postures morals, polítiques i religioses diferents de la pròpia.

Per aconseguir aquests objectius, s'aprofundeix en els principis d'ètica personal i social i s'inclouen, entre altres continguts, els relatius a la condició social de l'ésser humà, que no s'esgota en la mera ciutadania, i involucra elements afectius i emocionals que no sempre pot regular la normativa legal ni són competència fonamental d'un Estat. Igualment, i tenint en compte que una nació no és només una realitat jurídica sinó també simbòlica, aquestes matèries han de prestar una

especial atenció al coneixement i respecte de les institucions juridicopolítiques i dels símbols propis d'Espanya i de la Unió Europea.

En aquest sentit, s'han d'abordar especialment la promoció dels drets, deures i llibertats que garanteixen els règims democràtics, la creació de les normes jurídiques segons la Constitució, el funcionament del sistema electoral i dels partits polítics, les teories ètiques i els drets humans, com a referència universal per a la conducta humana, així com els aspectes relatius a la superació de conflictes, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, les característiques de les societats actuals, la tolerància i l'acceptació de les minories i de les cultures diverses.

L'educació per a la ciutadania està configurada en aquesta etapa per dues matèries: l'educació per a la ciutadania i els drets humans, que s'imparteix en un dels tres primers cursos i l'educació èticocívica de quart curs. Les dues matèries s'estructuren en diversos blocs que van des de l'àmbit personal i més pròxim al global i més general; en totes dues hi ha un conjunt de continguts comuns a aquests blocs, que porten a l'adquisició de procediments, habilitats socials i actituds bàsiques per al desenvolupament d'una bona convivència i de la ciutadania democràtica.

És comú a les dues matèries partir de la reflexió sobre la persona i les relacions interpersonals. També són comuns el coneixement i la reflexió sobre els drets humans, des de la perspectiva del seu caràcter històric, afavorint que l'alumnat valori que no estan garantits per la mera existència d'una Declaració, sinó que és possible la seva ampliació o el seu retrocés. Finalment, les dues matèries comparteixen l'estudi de les característiques i problemes fonamentals de les societats i del món global del segle XXI.

Els continguts es presenten organitzats en cinc blocs. En el bloc 1 hi figuren els continguts comuns, que estan encaminats a desenvolupar les habilitats i destreses relacionades amb la reflexió, la participació i el diàleg.

El bloc 2, relacions interpersonals i participació, tracta aspectes relatius a les relacions humanes des del respecte a la dignitat personal i la igualtat de drets individuals, el reconeixement de les diferències, el rebuig a les discriminacions i el foment de la solidaritat. Així mateix, s'aborden aspectes relatius a la participació i representació al centre escolar i el compromís amb activitats socials i de voluntariat, encaminades a aconseguir una societat justa i solidària.

El bloc 3, deures i drets ciutadans, aprofundeix en un contingut ja treballat en el tercer cicle d'educació primària. A més del coneixement dels principis recollits en els textos internacionals, proposa la reflexió en el sentit dels esmentats principis, en la identificació de situacions de violació dels drets humans i en l'actuació que correspon als tribunals ordinaris i als tribunals internacionals quan aquestes situacions de violació dels drets humans es produeixen.

El bloc 4, les societats democràtiques del segle XXI, inclou continguts relatius a la diversitat social i al funcionament dels estats democràtics, i se centra particularment en el model polític espanyol.

El bloc 5, ciutadania en un món global, aborda algunes de les característiques de la societat actual: les diferències entre diferents regions del món, el procés de globalització i interdependència, els principals conflictes del món actual, així com el paper dels organismes internacionals i institucions europees en la seva prevenció i resolució.

Quant a l'educació èticocívica de quart curs, també parteix de l'anàlisi de les relacions interpersonals i de la convivència, analitzant la llibertat i responsabilitat com a característiques que defineixen la persona i que fan possible la convivència.

L'estudi dels drets humans, des de la perspectiva ètica i moral, porta l'alumnat a la comprensió dels fonaments morals de la convivència.

A més, adoptar la perspectiva de la filosofia moral, ajuda de manera específica a situar els problemes èticopolítics i eticopolítics en un nivell d'universalitat i

d'abstracció racional, i això permet desenvolupar en els alumnes la capacitat crítica i argumentativa d'una manera eminent. En aquest sentit, és imprescindible proporcionar als alumnes una fonamentació filosòfica de l'especificitat moral dels éssers humans i el coneixement d'alguns conceptes clau de la moralitat humana (llibertat, autonomia, valor, norma, dret, deure, etc.) i, juntament amb això, una breu introducció a les principals teories ètiques del món occidental.

L'educació eticocívica de quart curs s'organitza en sis blocs, en el primer dels quals s'inclouen els continguts comuns assenyalats.

El bloc 2, identitat i alteritat, se centra en els valors de la identitat personal, la llibertat i la responsabilitat.

En el bloc 3, teories ètiques, els drets humans, s'inclou l'anàlisi de les grans línies de reflexió ètica i, particularment, el referent ètic universal que representen les diferents formulacions dels drets humans.

El bloc 4, Ètica i política. La democràcia. Els valors constitucionals, aborda l'anàlisi dels fonaments ètics i jurídics del nostre sistema polític democràtic plantejant-lo en un nivell d'universalitat i d'abstracció racional superior al de cursos anteriors, possible per la més gran maduresa de l'alumnat d'aquesta edat.

El bloc 5, problemes en el món actual, analitza l'aproximació crítica a fenòmens com ara la globalització, les polítiques d'ajuda al desenvolupament, els conflictes bèl·lics i l'actuació de la comunitat internacional en la seva prevenció i resolució.

El bloc 6, la igualtat entre homes i dones, torna a l'estudi de continguts ja tractats en cursos anteriors (la igualtat de drets entre homes i dones en el món laboral, així com la coresponsabilitat en les tasques domèstiques i de cura). En aquest curs s'opta per incloure un bloc amb entitat pròpia que faci possible la reflexió en profunditat sobre la igualtat, la coresponsabilitat i la llibertat.

Contribució de les matèries a l'adquisició de les competències bàsiques

L'educació per a la ciutadania i els drets humans i l'educació eticocívica es relacionen directament amb la competència social i ciutadana però, a més, contribueixen a desenvolupar alguns aspectes destacats d'altres competències bàsiques.

En relació amb la competència social i ciutadana s'afronta l'àmbit personal i públic que hi és implícit: propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. A més de contribuir a reforçar l'autonomia, l'autoestima i la identitat personal, afavoreix el desenvolupament d'habilitats que permeten participar, prendre decisions, triar la manera adequada de comportar-se en determinades situacions i responsabilitzar-se de les decisions adoptades i de les conseqüències que en deriven. També contribueix a millorar les relacions interpersonals, ja que treballa les habilitats encaminades a aconseguir la presa de consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions.

També es contribueix a la competència a partir de l'adquisició del coneixement dels fonaments i les formes d'organització dels estats i de les societats democràtiques i altres continguts específics com ara l'evolució històrica dels drets humans i la manera en què es concreten i es respecten o es vulneren en el món actual, particularment, en casos de conflicte o per part de règims no democràtics.

Es contribueix directament a la dimensió ètica de la competència social i ciutadana, afavorint que els alumnes reconeixin els valors de l'entorn i, a la vegada, els puguin avaluar i comportar-se coherentment amb aquests, en prendre una decisió o en afrontar un conflicte. Així mateix, s'ha d'afavorir el coneixement dels valors universals i els drets i deures que contenen la Declaració universal dels drets humans, el Conveni europeu de drets i llibertats i la Constitució espanyola.

L'educació per a la ciutadania contribueix al desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre, i fomenta l'estímul de les habilitats socials, l'impuls del treball en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, la

síntesi de les idees pròpies i alienes, la confrontació ordenada i crítica del coneixement, informació i opinió.

Des dels procediments de l'àrea es contribueix al desenvolupament de la competència bàsica d'autonomia i iniciativa personal, perquè es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació i assumpció de responsabilitats. El currículum atén especialment l'argumentació, la construcció d'un pensament propi, l'estudi de casos que suposin una presa de posició sobre un problema i les possibles solucions.

L'ús sistemàtic del debat contribueix a la competència en comunicació lingüística, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argumentació. D'altra banda, la comunicació de sentiments, idees i opinions, imprescindibles per aconseguir els objectius d'aquestes matèries, en utilitzar tant el llenguatge verbal com l'escrit, la valoració crítica dels missatges explícits i implícits en fonts diverses i, particularment, en la publicitat i en els mitjans de comunicació, també ajuden a l'adquisició de la competència. Finalment, el coneixement i l'ús de termes i conceptes propis de l'anàlisi social possibiliten l'enriquiment del vocabulari.

Objectius

Les matèries educació per a la ciutadania i els drets humans i l'educació èticocívica en aquesta etapa tenen com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Reconèixer la condició humana en la seva dimensió individual i social.
2. Desenvolupar les habilitats comunicatives i socials que permeten participar en activitats de grup amb actitud solidària i tolerant, utilitzant el diàleg i la mediació per abordar els conflictes.
3. Desenvolupar la iniciativa personal assumint responsabilitats i practicar formes de convivència i participació basades en el respecte, la cooperació i el rebuig a la violència, als estereotips i als prejudicis.
4. Conèixer i valorar la Declaració universal dels drets humans, el Conveni europeu de drets i llibertats i la Constitució espanyola, i identificar els valors que els fonamenten.
5. Conèixer i valorar la igualtat essencial dels éssers humans i la relació existent entre la llibertat i la responsabilitat individuals.
6. Reconèixer la igualtat de drets entre homes i dones, valorar la diferència de sexes i la igualtat de drets entre ells i rebutjar els estereotips i prejudicis que suposin discriminació entre homes i dones. Fomentar la coresponsabilitat i el fet de compartir les tasques domèstiques i de cura, tant pels homes com per les dones.
7. Conèixer i apreciar els principis que fonamenten els sistemes democràtics i el funcionament de l'Estat espanyol i de la Unió Europea, les seves institucions, les seves normes i els processos politicojurídics, els seus valors i símbols.
8. Conèixer els fonaments de la forma de vida democràtica i aprendre a obrar d'acord amb aquests en els diferents àmbits de convivència.
9. Assumir el principi de correlació entre deures i drets i reflexionar sobre les causes que provoquen la violació dels drets.
10. Valorar la importància de la participació en la vida política o altres formes de participació ciutadana, com ara la cooperació, l'associacionisme i el voluntariat.
11. Conèixer en els seus termes fonamentals la Constitució espanyola, la Declaració dels drets humans i el Conveni europeu de drets i llibertats. Valorar les accions encaminades a la consecució d'una pau i seguretat fonamentades en el respecte a aquests drets fonamentals, i la participació activa com a mitjà per aconseguir un món més just.
12. Adquirir un pensament crític i reflexiu, basat en un coneixement rigorós i ben informat, així com valorar les raons i els arguments dels altres.

13. Conèixer les normes de seguretat viària i les causes i conseqüències dels accidents de circulació.

14. Assumir una cultura de respecte al medi ambient i uns hàbits de vida saludables que els protegeixin davant les malalties i davant les addiccions.

CURSOS PRIMER A TERCER

Educació per a la ciutadania i els drets humans

Continguts

Bloc 1. Continguts comuns.

Exposició d'opinions i judicis propis amb arguments raonats i capacitat per acceptar les opinions dels altres. El diàleg.

Preparació i realització de debats sobre aspectes rellevants de la realitat.

Anàlisi comparativa i avaluació crítica d'informacions proporcionades pels mitjans de comunicació sobre un mateix fet o qüestió d'actualitat. Fets i opinions.

Bloc 2. Persona i societat.

Autonomia personal i relacions interpersonals. Models socioculturals i autoestima, gestió de les emocions, desenvolupament de factors de protecció davant de les malalties, les addiccions i el consumisme.

El caràcter social de l'ésser humà: persona i societat. La família en el marc de la Constitució espanyola. El desenvolupament d'actituds no violentes en la convivència diària. La noció de ciutadania. Els criteris jurídics d'adquisició de la nacionalitat espanyola. Els valors fonamentals de la Constitució espanyola: els seus símbols. Drets civils, polítics, econòmics i socials. La justícia.

L'equitat i la solidaritat. La cura de les persones dependents. Ajuda a companys o persones en situació desafavorida.

La participació al centre educatiu.

Bloc 3. Deures i drets ciutadans.

Declaració universal dels drets humans i altres pactes i convenis internacionals associats, com ara el Conveni internacional de drets civils i polítics de Nacions Unides i el Conveni Europeu de Drets i Llibertats. La protecció dels drets humans davant de les seves violacions. Els tribunals internacionals. L'extensió dels drets humans: un repte del món actual.

Igualtat de drets i diversitat. Respecte i valoració crítica de les opcions personals dels ciutadans amb respecte als límits imposats per la legislació.

La conquesta dels drets de les dones i la seva situació en el món actual. Els drets laborals i la conciliació entre la vida laboral i familiar.

Els deures envers la naturalesa i el medi ambient. Gestió de residus i consum eficient. Preservació del nostre patrimoni natural. La contaminació acústica.

Béns comuns i serveis públics. Els impostos i la contribució dels ciutadans al sosteniment dels serveis d'interès general. L'estat de benestar. Nocions bàsiques sobre el sistema de la Seguretat Social i el sistema espanyol de pensions.

Bloc 4. Les societats democràtiques del segle XXI.

L'estat de dret: el seu funcionament. El model polític espanyol: la Constitució espanyola i l'estat de les autonomies. La política com a servei a la ciutadania: la responsabilitat pública. El deure de transparència en la gestió pública.

Les societats democràtiques com a societats plurals i obertes.

Les democràcies representatives. El parlament. La participació dels ciutadans. Les eleccions. L'opinió pública.

Diversitat social i cultural. Convivència de cultures diferents en una societat plural dins del marc constitucional.

La dimensió econòmica de la societat humana. Llibertat política i llibertat econòmica. El paper de la iniciativa econòmica privada en la generació de la riquesa i el foment de l'esperit emprenedor. Les ONG i la societat civil.

Consum racional i responsable. Reconeixement dels drets i deures dels consumidors.

Estructura i funcions de la protecció civil. Prevenció i gestió dels desastres naturals i provocats.

La circulació viària i la responsabilitat ciutadana. Accidents de circulació: causes i conseqüències.

Bloc 5. Ciutadania en un món global.

Els conflictes en el món actual: terrorisme, estats fallits, fanatisme religiós. Dret internacional humanitari.

La lluita contra el subdesenvolupament i accions per aconseguir un món més pròsper i més just.

Globalització i interdependència: L'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, noves formes de relació i oci. Dret a la privacitat i respecte a la propietat intel·lectual.

Criteris d'avaluació

1. Valorar la llibertat i responsabilitat personals. Identificar i rebutjar, a partir de l'anàlisi de fets reals o figurats, situacions de discriminació.

2. Participar en la vida del centre i de l'entorn i practicar el diàleg.

3. Rebutjar la discriminació i qualsevol violació dels drets humans. Utilitzar diferents fonts d'informació i considerar les diferents posicions i alternatives existents en els debats que es plantegin sobre problemes i situacions de caràcter local o global.

4. Identificar els principis bàsics de la Declaració universal dels drets humans i la seva evolució, distingir situacions de violació d'aquests.

5. Reconèixer els principis democràtics i les institucions fonamentals que estableixen la Constitució espanyola i els estatuts d'autonomia i descriure l'organització, les funcions i les formes d'elecció d'alguns òrgans de govern municipals, autonòmics i estatals.

6. Identificar els principals serveis públics que han de garantir les administracions, reconèixer la contribució dels ciutadans en el seu manteniment i mostrar, davant situacions de la vida quotidiana, actituds cíviques relatives a la cura de la salut, l'entorn, la seguretat viària, la protecció civil i el consum responsable.

7. Conèixer i valorar l'impacte de les noves tecnologies (dret a la privacitat i respecte a la propietat intel·lectual), la globalització, o alguns dels trets de les nostres societats actuals (pluralitat cultural, societat del coneixement, etc.) en la nostra convivència cívica.

8. Reconèixer l'existència de conflictes i les seves principals causes. Valorar la importància del dret internacional humanitari per pal·liar les conseqüències dels conflictes.

QUART CURS

Educació eticocívica

Continguts

Bloc 1. Continguts comuns.

Reconeixement dels criteris, valors i arguments implicats en diferents postures ètiques i polítiques.

Preparació i realització de debats sobre problemes de l'entorn immediat o de caràcter global, sobre qüestions d'actualitat i dilemes eticocívics, considerant les posicions i alternatives existents.

Anàlisi comparativa i avaluació crítica d'informacions proporcionades pels mitjans de comunicació sobre un mateix fet o qüestió d'actualitat.

Reconeixement de les violacions de drets humans i de llibertats i de les injustícies en el món contemporani. La llibertat i la justícia com a objectiu. Participació en projectes que impliquin solidaritat dins i fora del centre.

Bloc 2. Llibertat i responsabilitat.

El caràcter moral i social de les accions humanes. Llibertat i responsabilitat com a condicions de possibilitat de l'acció política i moral.

Els criteris morals i la noció de valor. El bé i la justícia com a valors fonamentals de l'acció personal i social humana.

L'especificitat del discurs sobre el que és bo i el que és just. Presentació de l'àmbit de reflexió propi de la filosofia.

Bloc 3. Teories ètiques. Els drets humans.

Les teories ètiques.

Els drets humans com a referència universal per a la conducta humana. Drets cívics i polítics. Drets econòmics, socials i culturals. Evolució, interpretacions i defensa efectiva dels drets humans.

Les diferències socials i culturals. Rebuig de les actituds d'intolerància, injustícia i exclusió.

Els drets humans en les noves tecnologies de la informació. Els drets humans i el respecte a la vida i a la dignitat humana en el context de la nova biotecnologia.

Bloc 4. Ètica i política. La democràcia. Els valors constitucionals.

Democràcia i participació ciutadana.

Institucions democràtiques de l'Estat Espanyol, de la comunitats autònomes i de la Unió Europea: fonament i funcionament. L'ordenament jurídic espanyol com a instrument de regulació de la convivència. Institucions i normes fonamentals.

La Constitució espanyola. Drets i deures fonamentals en la Constitució. Educació civicocontributària.

Bloc 5. Problemes socials del món actual.

Factors que generen problemes i discriminacions. Valoració ètica des dels drets humans. Propostes d'actuació.

La globalització i el desenvolupament. Poder i mitjans de comunicació.

Ciutadania global. Desenvolupament humà sostenible. Cooperació. Els moviments compromesos en la defensa dels drets humans.

Els conflictes armats i l'actuació de la comunitat internacional en la seva resolució.

Bloc 6. La igualtat entre homes i dones.

Dignitat de la persona, igualtat en llibertat i diversitat.

Causes i factors de la discriminació de les dones. Igualtat de drets i de fet.

Alternatives a la discriminació. Prevenció i protecció integral de la violència contra les dones.

Criteris d'avaluació

1. Conèixer els trets propis de la moralitat humana i els conceptes bàsics de l'estructura moral dels éssers humans.

2. Diferenciar els trets bàsics que caracteritzen la dimensió moral de les persones (les normes, la jerarquia de valors, els costums, etc.) i els principals problemes morals.

3. Identificar i expressar les principals teories ètiques.

4. Reconèixer els drets humans com a principal referència ètica de la conducta humana i identificar l'evolució dels drets cívics, polítics, econòmics, socials i culturals.

5. Comprendre i expressar el significat històric i filosòfic de la democràcia com a forma de convivència social i política.

6. Reconèixer els valors fonamentals de la democràcia en la Constitució espanyola i la noció de sistema democràtic com a forma d'organització política a Espanya i al món.

7. Analitzar les causes que provoquen els principals problemes socials del món actual, utilitzant de manera crítica la informació que proporcionen els mitjans de comunicació i identificar solucions compromeses amb la defensa de formes de vida més justes.

8. Reconèixer l'existència de conflictes i les seves principals causes. Valorar el dret internacional humanitari.

9. Distingir igualtat i diversitat i les causes i els factors de discriminació. Conèixer les principals fites en la història dels drets de les dones. Rebutjar qualsevol discriminació o violència envers la dona.

10. Justificar les pròpies posicions utilitzant sistemàticament l'argumentació i el diàleg i participar de manera democràtica i cooperativa en les activitats del centre i de l'entorn.

11. Identificar problemes ètics de les tecnologies de la informació i la comunicació i del nostre model de desenvolupament tecnològic.»

Disposició final primera. *Habilitació normativa.*

Es faculta el titular del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport perquè dicti, en l'àmbit de les seves competències, totes les disposicions que requereixi l'aplicació del que disposa aquest Reial decret, sense perjudici del desplegament normatiu que correspongui realitzar a les comunitats autònomes.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

Aquest Reial decret entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Madrid, 3 d'agost de 2012.

JUAN CARLOS R.

El ministre d'Educació, Cultura i Esport,
JOSÉ IGNACIO WERT ORTEGA